

‘Onder de Boschboom’

Onkuisheid

Ik kom u vandaag een beetje bedremmeld onder ogen. Want het gaat over Jeroen Bosch, die schilder. ‘Toch niet weer, hè?’ hoor ik u zuchten. Ja, toch wel, want ik moet u iets bekennen: ik heb die paneeltjes van hem nog eens goed bekeken, en wat ze altijd over hem vertellen, daar geloof ik niet zo veel meer van. Maar ik heb wel gezien dat hij prachtige carnavalskoppen kan tekenen, stuk voor stuk uitglijers van Moeder Natuur. Kijk maar eens naar die afbeeldingen van de *Kruisdraging*: wat een levenskracht stralen die koppen uit, zeker als er zo’n partijtje roestvrijstalen tanden tussen de lippen door naar buiten steekt. En wat een contrast ook met het gezicht van Jezus die met zijn kruis rondloopt – alsof hij aan zijn postzegelverzameling loopt te denken. Ook de *Tuin der lusten* heb ik eens goed bekeken, want daar praten ze altijd over. Maar wat kijkt iedereen daar sipjes. En je weet ook niet of het mannetjes of vrouwtjes zijn, het is steeds zo mistig tussen de benen. Je gaat ook haast geloven dat onze Jeroen niet altijd zin had om zijn ideeën netjes uit te werken; dan gooide hij er met de pet naar of liet het zaakje over aan kwastjes met minder talent.

En weet u wat me ook zo verbaasd heeft? Al die boeken over Bosch, en wat ze daarin over hem schrijven. Ze schrijven bijvoorbeeld dat hij ons wil wijzen op de gevaren van hebzucht en onkuisheid, en dat heel zijn werk doordrongen is van het geloof. En opeens denk ik dan aan dat persoontje dat rondhupt met een soort blokfluit in de bips. En kent u dat figuurtje dat bezig is met bloemschikken, niet in een vaas, maar in het achterste van een vriendin die geknield voorover zit? Wat denkt u, zou Bosch daar nou steeds iets mee bedoelen? We willen zo graag dat beroemde mensen ook een morele boodschap uitdragen, maar kunstenaars zijn geen zielzorgers. En ze blijven ook heel lang kind, zo is me verteld. Als ik zelf bijvoorbeeld naar iemands achterste kijk, dan denk ik nooit aan bloemschikken. Een kunstenaar wel – die ziet overal vormen en kleuren.

Toch blijven de geleerden op zoek gaan naar de diepere betekenis in het werk van onze beroemde stadgenoot. En dan schrijven ze: ‘Het werk van oude meesters geeft uitdrukking aan een geloofsovertuiging, het gaat zwanger van vrees en hoop.’ En wat vindt u van deze: ‘Bosch maakt zich zorgen om het zielenheil van zijn medemensen. Hij hekelt wangedragingen en zonden, en veroordeelt vooral genotzucht en losbandigheid.’ Maar een echte kunstenaar hekelt niets, zeker niet als het gaat om zaken als zedenloosheid. Want het is al duizend maal gezegd: zedenloosheid is een voorwaarde voor alle leven, zonder de onkuisheid van onze vaders en moeders zaten wij hier niet. Ach, wat een zegen dat we al die boeken over Bosch niet hoeven te lezen.

André Beks

“Onder De Boschboom” is een rubriek van cultuurhistorische aard, die haar columnisten een podium biedt om op persoonlijke titel onderwerpen die met de Bossche cultuur te maken hebben uit te diepen. Belangstellenden kunnen zich voor meer informatie wenden tot de coördinator, telefoon: (073) 6446783 of www.boschboom.nl